

Kierowanie szkolnictwem wyższym w Europie. Polityka, struktury, finansowanie i kadra akademicka

Modernizacja szkolnictwa wyższego jest jednym z priorytetów działań polityków edukacyjnych zarówno w Europie, jak i w poszczególnych krajach, szczególnie w kontekście Procesu Lizbońskiego i ustanawiania europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego.

Nowa publikacja Eurydice analizuje różne aspekty kierowania szkolnictwem wyższym, między innymi: struktury szkolnictwa wyższego, mechanizmy finansowania i kontroli wydatkowania funduszy publicznych, autonomię w pozyskiwaniu i wykorzystaniu funduszy prywatnych oraz zarządzanie kadrami akademicką.

Wzrost zaangażowania przedstawicieli instytucji zewnętrznych

Osoba kierująca uczelnią jest przeważnie odpowiedzialna za kształtowanie strategii instytucji, jej rozwój, organizację, zarządzanie oraz nadzór. W większości przypadków jest wybierana spośród osób zaangażowanych w pracę uczelni, jednak w jednej trzeciej krajów ostatecznej nominacji dokonuje instytucja zewnętrzna, taka jak ministerstwo czy władze państwowe.

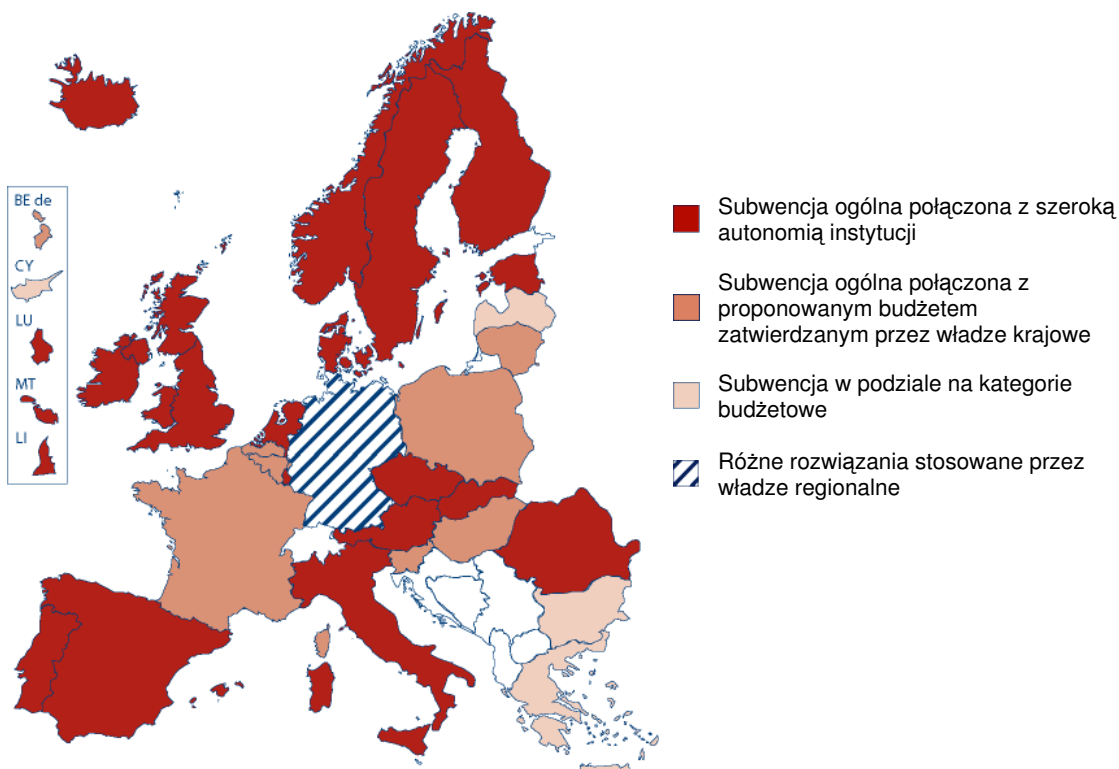
W większości krajów uczelnie przyjęły koncepcję posiadania organu nadzorującego, składającego się głównie lub wyłącznie z reprezentantów instytucji zewnętrznych wobec uczelni – przedstawicieli przemysłu, handlu i społeczeństwa obywatelskiego. Głównym zadaniem organu nadzorującego jest stanie na straży interesów uczelni i zapewnienie zgodności podejmowanych przez nią działań z centralną legislacją i regulacjami prawnymi.

W piętnastu krajach przedstawiciele instytucji zewnętrznych wchodzi w skład organów zarządzających uczelnią odpowiedzialnych za długofalowe planowanie strategiczne. Tylko w Grecji i Rumunii przedstawiciele instytucji zewnętrznych nie wchodzi w skład organów zarządzających instytucjami szkolnictwa wyższego.

Autonomia finansowa uczelni

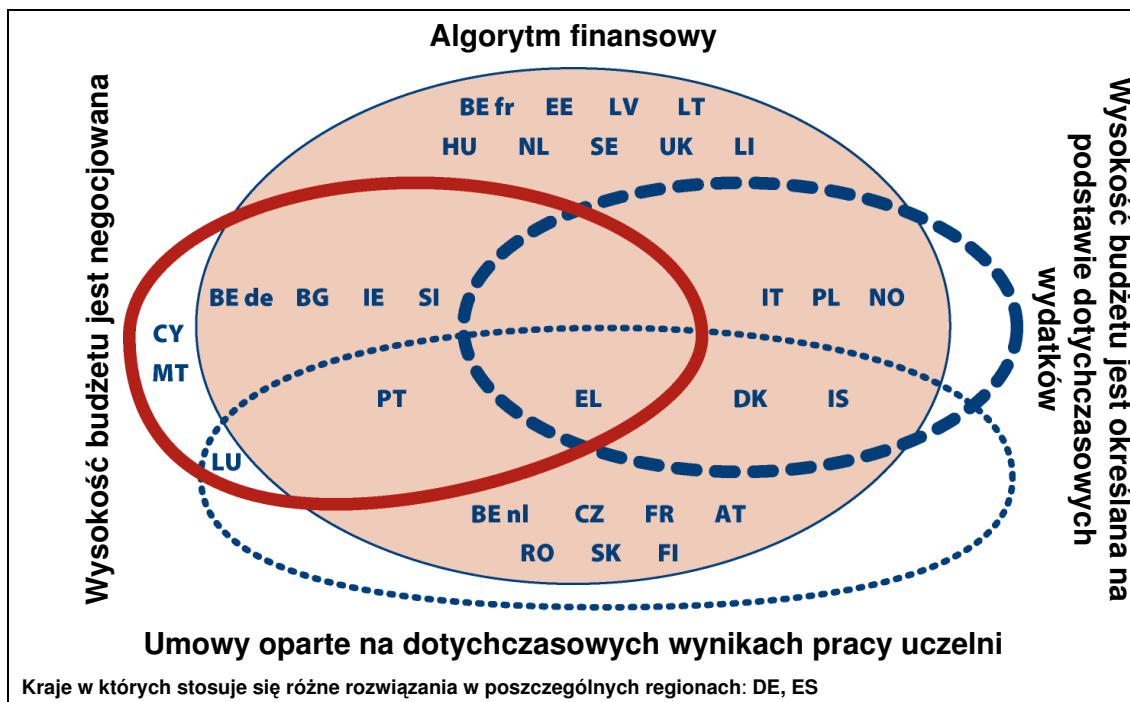
Jedynie w pięciu krajach fundusze publiczne są przyznawane poszczególnym uczelniom w podziale na ścisłe kategorie budżetowe, do których muszą się one stosować podczas wydatkowania środków. W pozostałych krajach podział na kategorie budżetowe istnieje, ale ma inny charakter – w niektórych krajach Europy Centralnej i Wschodniej oraz w Belgii i Francji instytucje szkolnictwa wyższego muszą stosować się do własnych kategorii budżetowych zaakceptowanych przez władze publiczne.

Finansowanie uczelni z funduszy publicznych, 2006/07

W niemal wszystkich krajach stosuje się algorytmy finansowe w celu ustalenia wysokości środków publicznych przyznawanych poszczególnym uczelniom. Algorytmy są najczęściej oparte na danych dotyczących instytucji (liczba studentów, itp.), a także na wynikach osiąganych przez uczelnię. Mechanizmy przyznawania funduszy dodatkowych umożliwiają władzom krajowym wywieranie wpływu na kształt strategii poszczególnych instytucji szkolnictwa wyższego. Dotyczy to w szczególności projektów badawczych odnoszących się do narodowych priorytetów lub kosztownych wieloletnich kontraktów badawczych finansowanych ze środków publicznych.

Mechanizmy finansowania uczelni z funduszy publicznych, 2006/07

Wykorzystanie funduszy prywatnych: zróżnicowany zakres autonomii uczelni

Najważniejsze źródła funduszy prywatnych dla szkół wyższych to darowizny i zapisy pochodzące z instytucji prywatnych, dochody z partnerstw uczelni i prywatnych przedsiębiorców ustanowionych w ramach kontraktów badawczych oraz dochody ze świadczonych usług. W pięciu krajach szkoły wyższe mają szeroki zakres autonomii w tworzeniu przedsiębiorstw, inwestowaniu oraz pożyczaniu funduszy. Jednak Bułgaria, Słowacja oraz kraje skandynawskie (z wyjątkiem Danii) nie dopuszczają swobodnego pozyskiwania przez uczelnie dodatkowych dochodów ze źródeł prywatnych.

Większość krajów europejskich wprowadziła mechanizmy zachęcające uczelnie do poszukiwania wsparcia w sektorze prywatnym. Najczęściej stosowane rozwiązania to ulgi podatkowe dla darczyńców i prywatnych instytucji partnerskich. Rozwiązania polegające na wsparciu, szczególnie finansowym, dla partnerstw uczelni i firm prywatnych oraz regulacje prawne pozwalające instytucjom na posiadanie praw do własności intelektualnej wyników prowadzonych przez nie badań są stosowane w dziesięciu krajach europejskich.

Regulacje prawne, pozwalające instytucjom na posiadanie praw do własności intelektualnej wyników prowadzonych przez nie badań, prawo do tworzenia przedsiębiorstw (niekiedy na ściśle określonych zasadach) oraz wspieranie partnerstw z udziałem sektora prywatnego w dziedzinie badań naukowych, w szczególności przy pomocy bezpośredniego finansowania, funkcjonują jedynie we Wspólnocie Flamandzkiej w Belgii, we Francji, Finlandii i Zjednoczonym Królestwie.

Kadry akademickie

Kwestie związane z rekrutacją i zatrudnianiem kadr akademickich są regulowane przez władze państwowe w przeważającej większości krajów, w szczególności dotyczy to definicji poszczególnych kategorii pracowników akademickich oraz odpowiadających tym kategoriom wymogów kwalifikacyjnych. Z drugiej strony, zdefiniowanie pozostałych aspektów rekrutacji pozostaje do decyzji poszczególnych uczelni. Jedynie w pięciu krajach (Republika Czeska, Grecja, Holandia, Słowenia oraz Zjednoczone Królestwo) funkcjonuje pełna autonomia uczelni w zakresie rekrutacji i zatrudniania pracowników akademickich. Uczelnie pełni jednak funkcję pracodawcy dla kadr akademickich w niemal wszystkich krajach.

Informacje o publikacji:

Tytuł: *Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic staff* (Kierowanie szkolnictwem wyższym w Europie. Polityka, struktury, finansowanie i kadra akademicka)

Data publikacji: **czerwiec 2008**